

Айзък Азимов

Последният въпрос

Последният въпрос беше зададен за първи път почти на шега на 21 май 2061 година – във времето, когато човечеството правеше началните си стъпки към светлината.

Въпросът се появи като резултат на петдоларов бас, последвал няколкото уискита със сода. Всичко се случи така:

Александър Адел и Бертрам Лупов бяха двама верни служители на Мултивак. По-добре от всеки друг човек те знаеха какво се крие зад студенто, цъкащо и пробляскващо, няколко мили дълго лице на този гигантски компютър. Те имаха поне малка представа за главното предназначение на релетата и веригите, докато всеки останал би се побъркал от всичко това.

Мултивак беше самонастройващ и самокорегиращ се компютър. Това се налагаше, защото никой човек не би могъл да го настрои и коригира достатъчно бързо или достатъчно точно. Ето защо Адел и Лупов обслужваха гиганта само повърхностно – нещо, което всеки човек би могъл да върши. Те подаваха данни, сверяваха въпросите според нуждите му и транслираха отговорите, които той издаваше. Със сигурност те, както и всички като тях, имаха право да поемат от славата на Мултивак. За няколко десетилетия Мултивак беше помогнал да се проектират корабите и беше начертал траекториите, които позволиха на човека да достигне Луната, Марс и Венера, но вследствие на това се разбра, че земните ресурси не са достатъчни за корабите. Твърде много енергия беше нужна за дългите пътувания. Земята употреби въглищата и урана си, при това с нарастваща ефективност, но все пак двата материала имаха край.

Постепенно Мултивак научи достатъчно, за да отговори на най-задълбочените въпроси максимално изчерпателно и така на 14 май 2061 година всичко онова, което беше само теория, се превърна в реалност.

Енергията на Слънцето беше уловена, преобразувана и използвана в междупланетарен мащаб. На цялата Земя изключиха от употреба изгарянето на въглищата, деленето на урана и се обърнаха към нещо, което включваше всичко това в една малка станция, една миля в диаметър, обикаляща около Земята на половината разстояние до Луната. Цялата Земя беше захранена с невидимите лъчи на слънчевата енергия.

Една седмица не бе достатъчна, за да затъмни славата, изсипала се върху работещите с Мултивак. Накрая Адел и Лупов решиха да се спасят от нея и да се срещнат на спокойствие, където никой не би и помислил да ги потърси: в пустите подземни стаи, където едва се показваха части от могъщото тяло на Мултивак.

Необслужван, бездействащ, подреждайки данни с мързеливо щракане, Мултивак също се беше възползвал от ваканцията и момчетата одобряваха това. Те нямаха намерение да го безпокоят. Със себе си бяха донесли бутилка и единственото им желание в момента беше да починат в собствената си компания.

– Смайващо е само като си го помислиш – каза Адел като отпиваше от чашата си.

Бледото му лице беше прорязано от бръчки на умора. Гледайки ледените кубчета, които мързеливо плуваха в течността, продължи:

– Цялата енергия, която някога ще ни потрябва, и то безплатно. Достатъчно енергия, за да разтопим Земята на големи капки пречистено желязо и пак да не почувстваме липса на енергия. Цялата енергия, която ще ни трябва завинаги, завинаги, завинаги...

Лупов наклони главата си встрани. Той беше свикнал да прави това, когато се обявяваше против нещо и го направи сега, отчасти, защото трябваше да носи леда и чашите.

– Не вечно – каза той.

– О, по дяволите, почти вечно тогава. Докато слънцето не се изтощи, Берт.

– Това не е вечно.

– Добре тогава. Милиарди и милиарди години. Двайсет милиарда, може би. Доволен ли си?

Лупов прокара пръсти през оредялата си коса, колкото да се увери, че е останало нещо, после внимателно сръбна от питието си.

– Двайсет милиарда години не означават вечност.

– Добре де, това ще означава край за нас, нали?

– Така щеше да е с въглищата и урана.

– Е, добре, но сега ние можем да прикачим всеки кораб към Слънчевата Станция и той може да отиде до Плутон и обратно милион пъти, без да се грижим въобще за горивото му. Не можеш да направиш това с въглища и уран. Попитай Мултивак, ако не ми вярваш.

– Няма защо да го питам. Знам това.

– Тогава спри да омаловажаваш това, което Мултивак направи за нас – каза Адел разгорещено. – Той свърши всичко идеално.

– Кой казва, че не е? Това, което казах аз е, че Слънцето не е вечно. Това е всичко. Ще бъдем осигурени за двайсет милиарда години, а после? – Лупов посочи с леко разтреперан пръст към Адел. – Само не ми казвай, че ще се включим към друго слънце.

За миг настъпи тишина. Адел поднесе чашата към устните си, а

очите на Лупов бавно се затвориха. Те мълчаха.

Изведнъж очите на Лупов лумнаха.

– Мислиш, че ще се включим към друго слънце, когато нашето угасне, нали?

– Не мисля.

– Положително си мислиш. Слаб си в логиката, това е проблемът при тебе.

– Знам това – каза Адел. – Не викай! Когато слънцето угасне, другите звезди ще го последват.

– Друг път ще... – измънка Лупов. – Всички те са се образували в началото при голямата космическа експлозия или каквото и да е там и всичко това ще свърши в един момент, когато звездите се изчерпят. Някои по-бързо, други по-бавно. Гигантите няма да живеят стотици милиони години, по дяволите! Слънцето ще изтрае двайсет милиарда години, а джуджетата може би сто милиарда в най-добрия случай. Ала само след трилион години всичко ще потъне в мрак. Ентропията ще се увеличи до максимум и това е всичко.

– Знам всичко за ентропията – възпротиви се Адел.

– Не знаеш.

– Знам повече от тебе.

– Тогава значи знаеш, че всичко се изтощава някой ден.

– Добре, де, кой твърди обратното?

– Ти го твърдиш, глупако! Ти каза, че имаме цялата енергия, от която се нуждаем, завинаги. Ти каза „завинаги“.

На свой ред Адел се обяви против.

– Може би някога ще успеем да оправим нещата.

– Никога.

– Защо пък не? Някой ден.

– Никога.

– Питай Мултивак.

– Ти го питай. Хайде на бас. Пет долара, че не може да стане.

Адел беше достатъчно пиян, за да опита, и достатъчно трезвен, за да набере необходимите символи и операции които превърнаха фразата във въпрос, горе-долу със следния вид:

„ЩЕ МОЖЕ ЛИ ЧОВЕЧЕСТВОТО НЯКОГА ДА ВЪЗСТАНОВИ СЛЪНЦЕТО В ПЪЛНАТА МУ СИЛА, ДОРИ СЛЕД КАТО Е УМРЯЛО ОТ СТАРОСТ?“

Или още по-просто:

„КАК ПЪЛНАТА СУМА НА ЕНТРОПИЯТА ВЪВ ВСЕЛЕНАТА

МОЖЕ ДА БЪДЕ НАМАЛЕНА ДО МИНИМУМ?“

Мултивак замлъкна. Бавното премигване на лампите спря, далечният шум от превключващи релета изчезна. И тогава, когато ужасените техници почувстваха, че не могат вече да съдържат дъха си, телетайпът оживя внезапно, изхвърляйки отговора на Мултивак.

На хартията имаше отпечатани пет думи:

НЕДОСТАТЪЧНИ ДАННИ ЗА СМИСЛЕН ОТГОВОР.

– Край на баса – прошепна Лупов. Двамата бързо си тръгнаха.

На следващата сутрин двамата с натезжали глави и уста, сякаш натъпкани с памук, забравиха за инцидента.

* * *

Джерод, Джеродин и Джеродет I и II наблюдаваха през визуализатора звездната картина, която се променяше след преминаването през хиперпространството.

Изведнъж купищата звезди се отдръпнаха, давайки път на един блестящ мраморен диск, който се настани в центъра.

– Това е X-23 – каза уверено Джерод. Тънките му ръце се склочиха зад гърба му толкова здраво, че кокалчетата му побеляха.

Малките Джеродети, и двете момиченца, преминаваха през хиперпространството за първи път в живота си и се чувстваха объркани от моментната смяна на картините отвън. Те прекратиха смеховете си и сега, закачайки се една друга зад майка си, завикаха:

– Достигнахме X-23! Достигнахме X-23! Достигнахме...

– Тихо, деца – каза Джеродин строго. – Сигурен ли си, Джерод?

– Какво друго мога да бъда освен сигурен – отвърна Джерод, плъзвайки поглед по издатината от безинтересен метал точно под тавана. Тя минаваше по дължината на стаята, изчезвайки през стената в отсрещния край. Беше дълга колкото самия кораб.

Джерод едва ли знаеше нещо повече за тънката ивица метал, освен че се казваше Микровак, на която всеки може да задава каквито си иска въпроси. Тя имаше също така задачата да не допуска отклонение на кораба от набелязания курс и да го доведе до крайната цел на пътуването. Освен всичко това се грижеше и за храненето му с енергия от различните Субгалактични Енергийни Станции и изчисляваше уравненията за хиперпространствени скокове. Джерод и семейството му трябваше само да чакат и да живеят в комфортно обзаведената жилищна част на кораба.

Навремето някой беше казал на Джерод, че „ак“ в края на

„Микровак“ означаваше „аналогов компютър“ на древен английски, но той почти беше забравил това. Очите на Джеродин се насълзиха, докато гледаше във визуализатора.

– Не се чувствам добре откакто напуснахме Земята.

– Но защо, за Бога? – удиви се Джерод. – Там нямахме нищо, а на Х-23 ще имаме всичко. Ти няма да си сама. Няма да бъдеш пионер. На планетата вече има над един милион души. Господи, нашите пра-правнуци ще си търсят нови светове, защото Х-23 ще бъде пренаселен. Казвам ти – добави той след кратка пауза, – прекрасно е, че компютрите измислиха тези пътувания.

– Знам, знам – каза Джеродин тъжно.

Джеродет I бързо каза:

– Нашият Микровак е най-добрият Микровак в света.

– Аз също мисля така – каза Джерод, погалвайки я по косата.

Беше приятно усещане да имаш собствен Микровак и Джерод беше доволен, че беше част от това поколение, но нищо повече. По времето на баща му единствените компютри са били огромни машини, заемащи стотици квадратни километри площ. Имало е само един на планета. Наричали ги Планетарни АК. С времето обаче те ставали все по-усъвършенствани. На мястото на транзисторите дошли молекулни клапи, така че дори най-големият Планетарен АК сега заемаше едва половината пространство в космически кораб.

Джерод се чувстваше горд всеки път, когато си помислеше, че собственият му персонален Микровак е много по-сложен от древния примитивен Мултивак, с който за първи път е било опитомено Слънцето и почти толкова сложен, колкото земния Планетарен АК (най-големия), с който за първи път е бил решен проблемът за пътуванията през хиперпространството и са станали възможни пътешествията до звездите.

– Толкова много звезди, толкова планети – въздъхна Джеродин, заета със собствените си мисли. – Може би семействата винаги ще пътуват към нови планети, както ние сега.

– Не вечно – каза Джерод с усмивка. – Всичко това ще спре един ден, но след милиарди години. Много милиарди. Дори звездите се изчерпват. Ентропията трябва да се увеличи.

– Какво е ентропия, татко? – изписка Джеродет II.

– Ентропията, малката ми, е просто дума, която означава степента на изтощаване на Вселената. Всичко се изтощава, нали знаеш? Както малкия ти уоки-токи робот, помниш ли?

– Не можеш ли просто да сложиш нова батерия, като на моя робот?

– Самите звезди са батерии, мила. Веднъж изтощени, те не могат да се сменят.

Изведнъж Джеродет I избухна в плач.

– Не им позволявай, татко. Не позволявай на звездите да се изтощават.

– Виждаш ли какво направи – прошепна Джеродин раздражено.

– Как бих могъл да зная, че това ще ги уплаши – изшептя Джерод в отговор.

– Попитай Микровак – изхълца Джеродет I – попитай го как да заредим отново звездите.

– Направи го – каза Джеродин. – Това ще ги успокои.

(Джеродет II също се беше разплакала.)

Джерод сви рамене.

– Сега, сега, милички. Ще попитам Микровак. Не се безпокойте, той ще ни каже.

Той попита Микровак, прибавяйки бързо „Напечати отговора“. Джерод взе в ръце лентата от тънък целуфилм и бодро каза:

– Микровак ни казва, че ще се погрижи за всичко, когато му дойде времето, така че не се безпокойте.

Джеродин добави:

– А сега, деца, време е за лягане. Скоро ще бъдем в новия си дом.

Джерод прочете отново думите върху целуфилма, преди да го унищожи:

НЕДОСТАТЪЧНИ ДАННИ ЗА СМИСЛЕН ОТГОВОР.

Той сви рамене и погледна визуализатора. X-23 стоеше точно пред него.

* * *

VJ-23X от Ламет се вирише в тъмните бездни на триизмерната малкомащабна карта на Галактиката и каза:

– Питам се не е ли абсурдно да бъдем толкова загрижени за материята?

MQ-17J от Никрон поклати глава:

– Мисля, че не. Знаеш, че след пет години Галактиката ще се напълни при този темп на експанзия.

Двамата изглеждаха на по двайсет. Бяха високи и безупречно оформени.

– Все още – каза VJ-23X – се въздържа да предавам песимистични рапорти до Галактическият Съвет.

– Аз не си представям друг вид рапорт. Поразмърдай ги малко. Ще трябва да предизвикаме любопитството им.

VJ-23X въздъхна:

– Пространството е безкрайно. Стотици милиарди Галактики са все още незаети. Дори повече.

– Сто милиарда не са безкрайност, а и стават все по-малко с времето. Помисли само! Преди двайсет хиляди години човечеството реши проблемът за използването на звездната енергия, а само няколко столетия по-късно междузвездните пътувания станаха възможни. На човечеството му трябваша един милион години да запълни един малък свят и само петдесет хиляди години да запълни останалата част от Галактиката. Сега населението се удвоява всеки десет години...

VJ-23X го прекъсна:

– Благодарение на безсмъртността.

– Точно така. Безсмъртието съществува и ние трябва да го имаме в предвид. Признавам, че и безсмъртието има своите лоши страни. Галактичният АК реши много от проблемите ни, но в решаването на проблема за опазване от старостта и смъртта нито една негова идея не намери приложение.

– Все пак, предполагам, не искаш да оставиш живота?

– Не съвсем – отвърна MQ-17J и добави тихо – Все още не. Не съм толкова стар. Колко стар си ти?

– Аз съм все още под двеста... Но да се върнем на думата. Населението се удвоява на десет години. Когато свършим с тази Галактика ще напълним друга за десет години. Още десет години и ще заселим още две. Още едно десетилетие – нови четири. А за сто години ще запълним хиляда Галактики. За хиляда години – един милион Галактики. След десет хиляди години ще изпълним цялата позната Вселена. Тогава?

VJ-23X каза:

– Има и друг проблем. Транспортирането. Чудя се колко ли единици слънчева енергия ще са необходими, за да се придвижи населението на една Галактика до друга.

– Съвсем правилно. Човечеството вече консумира две слънчеви енергийни единици за година.

– И по-голямата част от тях се пропиляват. Въпреки това собствената ни Галактика употребява две слънчеви единици.

– Съгласен съм, но дори при сто процента ефикасност ние само отдалечаваме края. Енергийните ни нужди растат в геометрична прогресия, дори по-бързо от скоростта на популацията ни. Ще свършим

енергията дори по-скоро от Галактиките. Хубава работа.

– Ще трябва да построим нови звезди от междузвездния газ.

– Или пък от разпръснатата топлина? – подметна MQ-17J саркастично.

– Сигурно има някакъв начин да реверсираме ентропията. Да попитаме Галактическият АК.

VJ-23X не беше напълно сериозен, но MQ-17J извади от джоба си АК-контакта и го постави на масата пред тях.

– Почти си го мислех – каза той. – Все някога човечеството ще се срещне с този проблем.

Той сериозно гледаше малкия АК-контакт. Той представляваше кубче голямо само два инча и нищо повече, но беше свързано през хиперпространството с големия Галактически АК, който обслужваше цялото човечество.

MQ-17J замълча за момент, защото се замисли дали някога в безсмъртния си живот ще види Галактическият АК. Той живееше в един собствен малък свят, свързан като в паяжина с енергийни лъчи, съдържащи материята, с която вълните от суб-мезони заеха мястото на старите, бавни молекулярни клапи. И все пак въпреки субетерната си структура Галактическият АК беше хиляда пълни фута в диаметър.

MQ-17J внезапно запита АК-контакта:

– Може ли някога ентропията да бъде реверсирана?

VJ-23X го погледна изненадано:

– Ама, виж... аз не мислех, че ще трябва да го питаш за това нещо.

– Защо не?

– Ние и двамата знаем, че ентропията не може да бъде реверсирана. Не можеш да превърнеш димът и пепелта обратно в дърво.

– Имахте ли дървета във вашия свят? – попита MQ-17J.

Звукът от Галактическият АК ги извади от тишината. Гласът му се разнесе тънък и красив от малкия контакт на масата. Той каза:

НЯМА ДОСТАТЪЧНО ДАННИ ЗА СМИСЛЕН ОТГОВОР.

– Виждаш ли! – каза VJ-23X.

Двамата се върнаха към въпроса за рапорта, който трябваше да изпратят на Галактическият Съвет.

* * *

Мозъкът на Зи Прайм обгърна новата Галактика с леко любопитство, породено от неизброимите купища звезди, блещукащи наоколо. Никога преди не беше виждал такова нещо. Ще успее ли някога да ги види

всичките? Те бяха толкова много, всяка със своя човешки товар... Ала товарът в по-голямата си част беше само мъртва тежест. Все повече и повече истинската есенция на хората излизаше тук, в космоса.

Мозъци, не тела! Безсмъртните тела се връщаха обратно на планетите в очакване на вечността. Понякога те се раздвизваха за активност на материята, но това се случваше рядко. Няколко нови индивида дойдоха от съществуването си, за да се присъединят към тълпата, но какво от това? Във Вселената има място и за индивидуалност.

Зи Прайм беше изваден от унеса си от преминаването през него на засуканите мустачки на друг мозък.

– Аз съм Зи Прайм – каза Зи Прайм. – А ти?

– Аз съм Ди Суб Юн. Твоята Галактика?

– Наричахме я само Галактика. А вие?

– Ние също. Всички хора наричат Галактиките си Галактики и нищо повече. Защо пък не?

– Наистина. Откакто Галактиките са еднакви.

– Не всички. На една специална Галактика е възникнала човешката раса. Това я прави различна.

– На коя? – попита Зи Прайм.

– Не мога да кажа. Може би Вселенския АК знае.

– Ще го попитаме ли? Това ме интересува.

Възприятията на Зи Прайм се разшириха, докато самите Галактики се свиха и станаха нови, по-разпръснати, като точки върху огромен фон. Стотици милиарди, всички с безсмъртните си същества, всички разтварящи товара интелигентност, и с мозъци, носещи се свободно в пространството. И все пак една от тях беше уникална с това, че беше първичната Галактика. Една от тях имаше в далечното си минало период, когато е била единствената Галактика, населена с хора.

Зи Прайм беше погълнат от желание да види тази Галактика и извика:

– Вселенски АК! От коя Галактика е произлязъл човешкият род?

Вселенския АК чу, защото във всеки свят и навсякъде в космоса той имаше свои готови рецептори, а всеки рецептор водеше през хиперпространството към някаква непозната точка, където Вселенският АК стоеше отделно.

Зи Прайм знаеше само за един човек, чиито мисли бяха проникнали в мисловното пространство на Вселенския АК и той разказваше само за едва виждащо се светещо кълбо, два фута в диаметър.

– Но как може това да е целият Вселенски АК? – беше попитал Зи

Прайм.

– Повечето от него – беше отговорът – е в хиперпространството. В каква форма съществува там, не мога да си представя.

Зи Прайм знаеше, че никой човек не беше взел участие в направата на Вселенския АК. Всеки Вселенски АК проектираше и конструираше своя заместник. Всеки, по време на милионите години от съществуването си, събирал необходимите данни да построи по-добър, по-сложен и по-способен заместник, в който да прелее собствените си запаси от данни и своята индивидуалност.

Вселенският АК прекъсна размишленията на Зи Прайм не с думи а с напътствия. Интелектът на Зи Прайм бе поведен през неясното море от Галактики и една специална Галактика се разшири в звезди. Мисълта дойде, безкрайно далечна, но и безкрайно ясна: „ТОВА Е ПЪРВИЧНАТА ГАЛАКТИКА НА ЧОВЕКА“. Но въпреки всичко тя беше същата, същата както всяка друга и Зи Прайм подтисна разочарованието си. Ди Суб Юн, чийто ум го съпровождаше изведнъж попита:

– Една от тези звезди ли е първоначалната звезда на Човека?

Вселенският Ак отговори:

– ПЪРВИЧНАТА ЗВЕЗДА НА ЧОВЕКА СЕ ПРЕВЪРНА В НОВА. СЕГА Е БЯЛО ДЖУДЖЕ.

– А хората на нея загинали ли са? – попита стреснато Зи Прайм, без да се замисля.

Вселенският АК отговори:

– КАКТО И В ДРУГИ ТАКИВА СЛУЧАИ ЗА ФИЗИЧНИТЕ ИМ ТЕЛА ВЪВ ВРЕМЕТО БЕШЕ ПОСТРОЕН НОВ СВЯТ.

– Да, разбира се – каза Зи Прайм, но дори така го обзе някакво чувство за загуба.

Умът му се отдели от първичната човешка Галактика и се зарея назад, изгубвайки се сред замъглените точки. Той не искаше да я вижда никога повече. Ди Суб Юн попита:

– Какво не е наред?

– Звездите умират. Първичната звезда е мъртва.

– Те всички трябва да умрат. Защо не?

– Но когато цялата енергия изчезне, телата ни в крайна сметка ще умрат, а аз и ти с тях.

– Това ще стане след милиарди години.

– Не искам това да става дори и след милиард години. Вселенски АК! Как могат да се запазят звездите?

Ди Суб Юн попита недоумяващо:

– Ти питаш как може да бъде променена посоката на ентропията?

Вселенският АК отговори:

ВСЕ ОЩЕ НЯМА ДОСТАТЪЧНО ДАННИ ЗА СМИСЛЕН ОТГОВОР.

Мислите на Зи Прайм отлетяха обратно към собствената му Галактика. Той не обмени повече мисли с Ди Суб Юн, чието тяло може би го чакаше в Галактика на трилион светлинни години разстояние, или на съседната на Зи Прайм звезда. Това нямаше значение. Нещастен, Зи Прайм започна да събира междузвезден водород, от който да построи малка звезда за себе си. Щом звездите трябва да умрат някога, поне някоя трябва да може да се построи все пак.

* * *

НАКРАЯ ЧОВЕКЪТ ОСТАНА САМ.

Съставен от трилиони, трилиони, трилиони вечни тела, всяко на своето място, всяко почиващо спокойно, тихо, неразруσιμο, всяко едно поддържано от свършени автомати, докато умовете на всички тела се претопиха заедно, неразличими един от друг.

Човекът каза:

– Вселената загива.

Човекът погледна замъглените Галактики. Гигантските звезди бяха изчезнали отдавна, обратно в най-неясното от неясното далечно минало. Почти всички звезди бяха бели джуджета, гаснещи в своя край. Новите звезди бяха образувани от праха между звездите, някои при естествени процеси, други от Човека, но и те си отиваха.

Все пак белите джуджета можеха да се сблъскват едно с друго и от огромните сили, освободени по този начин, се образуваха нови звезди, но и те не живееха дълго.

– Пестеливо използвана, разпределяна от Космическият АК, дори така енергията, останала в цялата Вселена, ще стигне за милиарди години – каза Човекът.

– Дори и така да е, един ден тя ще свърши. Както и да се съхранява и пести, енергията изтича и не може да бъде върната. Ентропията трябва да стигне до максимум.

– Може ли ентропията да бъде реверсирана?

– Да попитаме Космическия АК.

Космическият АК ги заобикаляше, но не в космоса. Нито частица от него не беше в космоса. Той беше в хиперпространството и беше наравен от нещо, което не беше нито материя, нито енергия. Въпроси за

неговия вид и природата нямаха смисъл във всички термини, които Човек разбираше.

– Космически АК – каза Човекът – как може да се промени посоката на ентропията?

ВСЕ ОЩЕ НЯМА ДОСТАТЪЧНО ДАННИ ЗА СМИСЛЕН ОТГОВОР – отговори Космическият АК.

– Събери допълнителни данни – каза Човекът.

ЩЕ ГО НАПРАВЯ. ПРАВЯ ТОВА ОТ СТО МИЛИАРДА ГОДИНИ. МОИТЕ ПРЕДШЕСТВЕНИЦИ И АЗ МНОГО ПЪТИ СМЕ БИЛИ ПИТАНИ ЗА ТОВА. ВСИЧКИ ДАННИ, С КОИТО РАЗПОЛАГАМ, СА НЕДОСТАТЪЧНИ.

– Ще дойде ли време, когато данните ще бъдат достатъчно или проблемът е нерешим при всички положения? – попита Човекът.

Космическият АК отговори:

НЯМА НЕРЕШИМ ПРОБЛЕМ.

– Кога ще имаш достатъчно данни, за да отговориш на въпроса? – попита Човекът. – Ще продължиш ли да работиш върху това?

ЩЕ ПРОДЪЛЖА – каза Космическият Ак.

– Ще чакаме – каза Човекът.

* * *

Звездите и Галактиките умираха и се разпръсваха, а пространството след десет трилиона години изтощаване, почерняваше все повече.

Един по един хората се сливаха с АК. Всяко физично тяло губеше своята умствена идентичност и това в известна степен не беше загуба, а победа. Последният Човешки ум спря преди сливането, поглеждайки над пространството, което не включваше нищо друго освен остатъци от последните тъмни звезди. Нямахше нищо повече. Рядка материя и остатъци от топлина изчезваха към абсолютната нула.

– АК, това краят ли е? – попита Човекът. – Може ли този хаос да бъде превърнат пак във Вселена? Не може ли да стане това?

ВСЕ ОЩЕ НЯМА ДОСТАТЪЧНО ДАННИ ЗА СМИСЛЕН ОТГОВОР – каза АК.

Последният човешки ум се стопи и остана да съществува единствено АК – в хиперпространството.

* * *

Материя и енергия намериха своя край, а с тях пространството и

времето. Дори АК съществуваше само заради един последен въпрос. Въпрос, който никога не намери своя отговор още от времето на първия компютър десет трилиона години назад.

Въпрос, зададен на компютър толкова далеч от АК, колкото човекът беше далече от Човека. На всички други въпроси беше отговорено и докато този последен въпрос не намереше своя отговор, АК не можеше да спре съзнанието си.

Събирането на данни достигна своя край. Нищо не остана за събиране.

Но всички събрани данни трябваше да бъдат съпоставени във всички възможни взаимоотношения.

Накрая дойде моментът, в който АК научи как да обърне посоката на ентропията.

Само, че сега нямаше нито един човек, на когото АК да може да даде отговор на последния въпрос.

Все едно. При демонстрацията отговорът ще се погрижи за това.

След още един безвременен интервал АК измисли как най-добре да направи всичко.

Внимателно и грижливо АК организира програмата.

Съзнанието на АК обхвана всичко онова, което някога беше Вселена, а сега Хаос.

Стъпка по стъпка, това трябва да се направи.

И рече АК:

– Да бъде светлина!

И бе светлина...

КРАЙ

© 1956 Айзък Азимов

Isaac Asimov
The Last Question, 1956

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1121>]